

«En Salvador Torra, de la parròquia de Sant Julià d'Altura del terme de Terraça, per cas fortuït, qui li és vengut, jahent al lit dins la casa d'En Johan Torra, germà seu, de la dita vila de Sabadell, explicant lo dit cas fortuït qui li és esdevengut en esta manera, dient: que ir, que fou divendres, a quinze del present mes d'agost, stant en casa d'En Coll de Muntcada ab En Jacmet Jam, companyó seu, de parròquia de Sent Pere de Rexach, del terme de Muntcada, e prenent-se a burlar abdosos, tinent lo dit Salvador Torra un coltell en la mà, e lo dit Jacmet Jam un ganivet, e signant-se la un al altre ab les ferrusses, lo dit Salvador Torra [f. 62v] donà primer un colp, burlant, al dit Jacmet Jam, de què-l naffrà primer e ferí-l en un dit de la mà ab lo dit coltell, e féu-li caura lo dit ganivet, que tenia en la mà, e lo dit ganivet sortí e farí lo dit Salvador Torra de punta en lo polç del jonoy squerra, del qual colp stà al juý de Déu, per morir. E lo dit Salvador Torra, vahent-se mort e star al juý de Déu, dix més devant lo dit honrat balle e los dits testimonis tals paraules o semblants: Senyors, prech-vos qu'em fassau testimoni com jo desencolpa d'aquest colp, que he pres per ma follia, lo dit Jacmet Jam, car és stat de mala ventura mia, e sé que pus greu sap a ell que a mi; per què, no-m té colpa ninguna de res ni vull que li-n sia fet mal ni dampnatge negú. E d'açò us requir, senyors, qu'em fassau testimoni. E vós, N'escrivà, que me'n leveu carta com jo-l absolch de tota colpa, que no-m té gens».

Quibus oblati, protinus dictus Salvator Torra requisivit sibi et aliis, quorum intersit, de predictis omnibus fieri et tradi publicum seu publica instrumenta per me dictum et infrascriptum notarium, ad habendum memoriam rei geste in futurum.

Que fuerunt acta die, loco, mense et anno predictis, presente me, dicto notario, et testibus supradictis.

Barcelona, maig del 1993

Josep PERARNAU I ESPELT

DOCUMENTS RELATIUS ALS PAÏSOS CATALANS
EN ELS REG. VAT. 402-403

Aquestes pàgines tenen un origen accidental, de feliç escaiença.

El meu bon amic, fra Cesare Cenci, framenor, treballa des d'anys en la continuació d'una d'aquelles grans obres, la realització de les quals és obra de segles: el *Bullarium Franciscanum*, del qual ha publicat recentment un

tom.¹ En la preparació del següent, que correspon als papes de mitjan segle XV, repassa pacientment i exhaustivament els registres de butlles dels dits papes existents en l'Arxiu Secret Vaticà. Atesa la nostra bona relació, ell té l'amabilitat d'indicar-me algunes de les peces que fan referència als països de parla catalana -amabilitat que aprofito aquesta ocasió per agrair-li altra vegada de tot cor- i, en aquesta ocasió concreta, la butlla assenyalada amb el núm. 35 de la llista següent, butlla que només en part havia estat transcrita en la recent compilació de Shlomo Simonsohn,² i que, per això mateix semblava més interessant de transcriure completa. Però em sembla que no tenia sentit de publicar únicament la butlla esmentada i que seria un servei més complet, si amb ella hom donava almenys notícia de les altres que ens afecten en els dos registres esmentats.

Aquest és, doncs, l'origen de les pàgines següents, en les quals el lector podrà trobar: a) després del número d'ordre, la indicació heurística del document en un dels dos registres indicats; b) la data (en la qual les lletres SP equivalent a Sant Pere, és a dir, dada a Sant Pere de Roma); c) el resum o rubricel·la que sol haver-hi al marge de la còpia en el registre, en començar aquesta (escrita amb tipus cursiu) o un breu regest del mateix document quan la rubricel·la manca (escrit en tipus rodó); d) les primeres paraules de la butlla, que assenyalen el formulari emprat en la redacció de la butlla; e) i, si el document o alguna de les seves parts ha semblat particularment interessant, és transcrit complet o fragmentari. Al final una única taula alfabètica d'antropònims i de topònims amb referència al número d'ordre, farà més útil el present aplec documental.

Encara que no es digui, l'atorgant és sempre el papa Nicolau V (1447-1455).

Mantinc l'ordre que ara els dos registres tenen dins la seva Sèrie de l'Arxiu Secret Vaticà, tot i que els documents del segon siguin datats qualque any abans que els del primer.

En repetir la cordial gratitud a l'amic fra Cesare Cenci, espero que d'altres indicacions seves, ja en poder meu, permetin en anys vinents de repetir aquest servei, només condicionat per la imperiosa limitació del temps que hom pot dedicar a aquesta feina.

Roma, Sant Jordi 1993

1. Vegeu-ne resum dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», X (1991), 614-615, núm. 6788.

2. En quant afecta els Països Catalans, aquesta obra ha estat resumida dins l'«Arxiu de Textos Catalans Antics», IX (1990), 538-5349, núm. 5679; en el vol. XI (1992), 642-643, núm. 7610; i en aquest vol. XII (1993), 590, núms. 8500 i 8501. En la primera de les referències hi ha notícia de la butlla que ens ocupa, la qual sembla no haver deixat rastre en els arxius de la catedral ni del bisbat de Barcelona.

Documents del Reg. Vat. 402

- 1
F. 15rv. Roma, SP, 30 juliol 1454
*Mandantur assignari certi redditus cuidam beneficio ad altare Corporis Christi
in ecclesia Monasterii Sancti Petri Puellarum Barchinonensis, etc.*
Humilibus et honestis supplicum votis...
- 2
F. 29r-30r. Roma, SP, 29 octubre 1454
*De fructibus percipiendis in absentia pro Antonio Giner, canonico Barchinone,
{rectori parochialis ecclesiae de Alella, magistro in Theologia}.*
Litterarum scientia, vite ac morum honestas...
- 3
Ff. 83v-84r. Roma, SP, 21 febrer 1453
Conceditur abbati sancti Felicis Guixolensis ut possit uti mitra et aliis insigniis, etc.
Exposcit vestre devotionis sinceritas...
- 4
Ff. 92r-94r. Roma, SP, 1 juliol 1452
Confirmatio electionis et confirmationis Jobanne, priorisse de Biurre {sic! Ioanne de Biurre, priorisse de Sixena}, Ilerdensis diocesis.
Apostolice Sedis circumspecta benignitas...
- 5
Ff. 98r-100v. Roma, SP, 26 juliol 1453
Expectativa pro Martino Petri de Pina, {canonico ecclesie Sancti Salvatoris civitatis Oriole}.
Vite ac morum honestas...
- 6
Ff. 102r-103r. Roma, SP, 23 maig 1454
Dilatatio duorum annorum de non solvendo debita pro nobili Gisperto de Relato, civitatis Barchinone.
Sincere devotionis affectus...
- 7
Ff. 103r-105v. [?]
Concordia inter archiepiscopum Narbonensem et episcopum Elnensem.

Romani Pontificis providentia circumspecta... «super receptione et admissione cuiusdam appellationis pro parte dilecti filii Guillermi Ortholani, presbiteri, perpetui beneficiati in ecclesia Elnensi, cuius ecclesia Narbonensis metropolitana esse dignoscitur...» (els punts de la concòrdia són al f. 104r-v; després de cinc pàgines i mitja, el text és incomplet; la numeració dels folis salta del 105 al 115).

8

Ff. 115r-120v.

Roma, SP, 26 juliol 1453

Expectativa pro Michaele Fuertes de Pina, (canonico Gerundensi).

Vite ac morum honestas... «tibi, qui, ut accepimus, in decimo nono vel circa tue etatis anno constitutus ac dilecti filii Petri Martini de Pina, instructoris carissimi in Christo filii nostri Alphonsi, regis Aragonum illustris, nepos existis...».

9

Ff. 128v-129r.

Roma, SP, 1 juny 1454

Concedeix a Lluís Despuig, [magistro domus beate Marie de Montesia, militie sancti Georgii, ordinis Cisterciensis, Valentine diocesis], facultat de conferir beneficis tant de l'orde com d'altres, que vaquin en mesos determinats.

Sincere devotionis integritas...

10

Ff. 129r-130r.

Roma, SP, 2 novembre 1454

Concedeix a Ausiàs Despuig, [canonico et precentori ecclesie Barchinensis, subdiacono nostro] de percebre els fruits de tots els seus beneficis «quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis».

Grata devotionis obsequia...

11

Ff. 144r-v.

Roma, SP, 15 juny 1453

Alternativa pro episcopo ac capitulo Elnensi.

Sincere devotionis integritas...

12

Ff. 160r-162r.

Roma, SP, 23 gener 1453

Confirma a Joan Planes, canonge d'Urgell i doctor en decrets, totes les concessions apostòliques anteriors i vol que siguin fetes efectives, sense problemes.

Litterarum scientia, vite ac morum honestas...

13

F. 188r-v.

Roma, SP, 19 octubre 1454

Encarrega a l'ardiaca de la Seu de Girona de jutjar el cas de dos monjos d'Amer implicats en l'atac a un seglar, que en morí.

Sedes apostolica pia mater...

14

Ff. 248v-250r.

Roma, SP, 28 març 1454

Encarrega a l'abat de Sant Bernat foramurs de València, de conferir un o dos benifets eclesiàstics a Lluís de Lladró, «scolaris Valentinus, qui, ut asserit, militie clericali adscribi desiderat et in decimo vel circa sue etatis anno constitutus existit... non obstante defectu natalium quem patitur, de nobili et vicecomite soluto genitus et soluta...».

Laudabilia dilecti filii...

15

Ff. 277v-278v.

Roma, SP, 14 juliol 1453

Si [ad] evidentem [utilitatem], pro monasterio de Xixena, Ilerdensis diocesis.

Ad ea ex apostolice servitutis officio...

16

F. 311r-v.

Roma, SP, 22 novembre 1453

Després d'haver-ne feta amb anterioritat la reserva papal, nomena abat d'Alaó, el monjo benedictí Antoni Espanyol.

Summi dispositione rectoris... «ad te,... in decretis baccalarium, ordinem ipsum expresse professum, in sacerdotio et etate legitima constitutum, religionis zelo, litterarum scientia, vita et morum honestate aliisque multipliciis virtutum donis decoratum, in spiritualibus providum et temporalibus circumspicuum, prout fidedigno testimonio novimus multipliciter insignitum, horum intuitu necnon consideratione dilecti filii nostri Antonii [Cerdà], tituli Sancti Grisogoni presbiteri cardinalis, qui etiam Ecclesie Ilerdensi ex dispensatione apostolica preesse, cuique dictum monasterium ordinario iure subesse dignoscitur, pro te, dilecto suo familiari nobis super hoc humiliter supplicantis direximus oculos nostre mentis...».

17

F. 312r

Roma, SP, 18 setembre 1453

A petició del cardenal Antoni Cerdà, incorpora el priorat de Santa Maria de Vilet, bisbat d'Urgell, amb tots els seus béns i drets, al monestir de Santa Maria d'Alaó, bisbat de Lleida.

Pastoralis officii debitum... «sicut accepimus, fructus, redditus et proventus monasterii de Alahó,... causantibus mortalitatibus et aliis sinistris eventibus, adeo tenues et exiles effecti sunt quod Abbas dicti monasterii pro tempore existens ex eis sustentari et alia sibi incumbentia onera supportare commode non potest...».

18

Ff. 313r-314r

Roma, SP, 27 juny 1454

Encarrega a l'arquebisbe de Saragossa de resoldre el litigi entorn de si Margarida Portas, vídua de Ramon Reverdit, es tornà a casar legítimament amb Joan Guasay o amb Francesc Arnau, tots de Perpinyà, bisbat d'Elna, tal com cadascú d'ells pretén.

Humilibus supplicum votis...

19

Ff. 331r-334r

Roma, SP, 17 octubre 1454

Reservatio pro Narcisco (!) Recolta, clerico Gerundensis diocesis, ad tria etc.

Etsi ecclesiarum et beneficiorum ecclesiasticorum...

20

Ff. 340v-341v

Roma, SP, 23 juliol 1454

Encarrega als abats de Valldigna i de Sant Vicenç foramurs de València i al degà de la Seu de València de fer complir el manament papal de traslladar a d'altres monestirs cistercencs Aldonça, que es fa passar per abadessa de la Çaidia, i Brígida Bou, restant abadessa de la Çaidia Castellana Català.

Officii nostri debitum exigit... «etiam, ut ab aliquibus asseritur, libros, calices et alia ornamenta ecclesiastica necnon etiam bona mobilia dicti monasterii de la Çaydia secum apportare... presumpserunt...».

21

Ff. 354v-355v

Roma, SP, 30 octubre 1453

Barchinonensis. Dispensatio matrimonialis in secundo gradu consanguinitatis, etc. (entre Pau A. Tamarit i Elisabet, filla de Joan de Lladernosa).

Romanus pontifex cunctorum fidelium tranquillitati...

22

Ff. 420v-421v

Roma, SP, 10 setembre 1454

Bertrando Textoris (canonico Elnensi, baccalario in decretis) conceditur de fructibus percipiendis.

Litterarum scientia, vite ac morum honestas...

Documents del Reg. Vat. 403

23

F. 1r.

Roma, SP, 20 abril 1451

Donatio rose facta regi Aragonum anno quinto.

...Alfonso, Aragonum et utriusque Sicilie regi illustri... Consueverunt Romani Pontifices... «Itaque, considerantes preclara opera tua, et singularem in nos et Romanam ecclesiam fidem, et devotionem tuam, ac tenentes a certo quod in singulis tibi possibilibus te pugilem pro nostro et ipsius ecclesie statu defensorem prestabis, quemadmodum hactenus semper indefesso studio prestitisti...».

24

F. 18v-19r.

Roma, SP, 29 abril 1451

Reservatio pro Johanne de Peguera, clerico Vicensis diocesis, duorum beneficiorum in Barchinonensi, Vicensi et Gerundensi ecclesiis ac ipsarum civitatibus seu diocesis

Inter curas multiplices...

25

F. 19r-20r.

Roma, SP, 29 abril 1451

Executoria prefate reservationis Johannis de Peguera

Laudabilia dilecti filii...

26

FF. 27r-30r.

Roma, SP, 15 juny 1450

Declaratio maxima in favorem expectative Ausiasii Dezpug, canonici Oscensis, subdiaconi Sedis Apostolice. Et extinctio litterarum, etc., super parochiali ecclesia sancti Martini, Valentina, quam vigore dicte sue expectative obtinuit, et cum multis aliis, etc.

Sedis Apostolice providencia circumspecta...

27

Ff. 30r-33r.

Roma, SP, 13 juny 1451

Jacobo Boteler, canonico Dertusensi, concessa fuit reservacio cum prerrogativis, etc., vigore cuius acceptavit operariam ecclesiae Dertusensis. Et etiam Johannes Sangüessa et Dominicus Oliet acceptarunt. Nunc imponitur eis silentium et decernitur monitorium contra eosdem et alios, etc.

Ex iniuncto nobis desuper...

- 28
 Ff. 33r-34r. Roma, SP, 25 juny 1451
Provisio parrochialis abbacie, nuncupate ville Algo[le]gie, Ilerdendis diocesis, facta Martino Didaci d'Aux, fratri Sancti Jobannis Jerosolimitati.
 Al marge dret: *Restituta sine obligatione, de mandato domini nostri, quia conservator sollicitavit. D. A. Bistorff*
 Religionis zelus, vite ac morum honestas...
- 29
 Ff. 44v-45r. Roma, SP, 22 novembre 1450
Facultas arrendandi pro Arnaldo (Roger de Pallars), episcopo Urgellensi, ad triennium.
 Exigit tue devotionis sinceritas
- 30
 Ff. 55r-56r. Roma, SP, 22 novembre 1450
Facultas concessa Episcopo Urgellensi ut possit conferre tria beneficia in sua diocesi pro tribus personis.
 Personam tuam nobis et apostolice sedi...
- 31
 Ff. 58v-60v. Roma, SP, 13 gener 1450
Monitorium super prioratu beate Marie de Latone, ordinis sancti Augustini, Gerundensis diocesis, ad instantiam Petri Col(l), canonici monasterii.
 Ex iniuncto nobis desuper apostolice servitutis officio... «dilecto filio Petro Col, canonico Monasterii Ville Bertrandi, ordinis Sancti Augustini, Gerundensis diocesis, de prioratu beate Marie de Latone, ordinis et diocesis predictorum, qui conventualis existit, tunc certo modo vacante et antea dispositioni apostolice reservato, per alias nostras litteras gratiose providimus, certis super hoc executoribus deputatis. Cum autem, sicut accepimus, dilectus filius Jacobus Maff (Mass = Mas?), qui se gerit pro canonico ecclesie Tarraconensis dicti ordinis, pretextu cuiusdam electionis de eo facte ad dictum prioratum licet nulliter, obstante reservatione huiusmodi facte, non modo in eodem prioratum (!) se intrudere et illum indebite occupatum detinere et contra iustitiam impedire et facere quominus provisio ipsi Petro facta necnon littere predictae suum sortiantur effectum, sed etiam, ut a quibusdam asseritur, causa super dicto prioratu, contra eundem Petrum venerabili fratri nostro Berardo, episcopo Spoletano, committi obtinuit... [f. 59r] ...conventus vero Petrum vel procuratorem suum pro eo in priorem predicti prioratus recipiant amotis exinde Jacobo et intrusis predictis...».

32

F. 65r-v.

Roma, SP, 31 gener 1450

Dispensatio ad duo incompatibilia pro Andrea Peçonada, Dertusensis diocesis clerico, (rectori parochialis ecclesie de Uldecona, baccalario in decretis).

Litterarum scientia, vite ac morum honestas... «volentes te, qui litterarum apostolicarum abbreviator existis...»

33

F. 83r-v.

Roma, SP, 11 febrer 1450

Dominico Xarch, monacho (monasterii Sanctatum Crucum, Cisterciensis ordinis, Barchinonensis (!) diocesis), conceditur quod si eum contingerit prefici in episcopum vel archiepiscopum, liceat sibi retinere in commendam monasterium Sancte Marie de Momachis, ordinis sancti Benedicti, Montisregalis diocesis, et quod propterea non cesset dicta commendata.

Religionis zelus, vite ac morum honestas... «volentes te, qui, ut accepimus, carissimi in Christo filii nostri Alfonsi, Aragonum regis illustris, maior capellanus existis...».

34

Ff. 83v-84r.

Roma, SP, 10 desembre 1448

Dispensatio etatis pro Jacobo Berart, super canonicatu et prebenda ecclesie Maioricensis

Vite ac morum honestas aliaque laudabilia...

35

Ff. 101r-102r.

Roma, 3 març 1453

Monitorium contra Jacobum, Episcopum, et Capitulum Barchinonense, omnesque alios, etc., qui noluerunt recipere in canonicum Jacobum Marcum ex eo quod asserunt eum fore neophitum, etc.

SIMONSOHN, n. 784 (extractum). Vegeu la nota 2.

Nicolaus Episcopus, etc. Ad futuram rei memoriam. Decens reputamus et congruum ut, quamvis per nos et sedem apostolicam de quibusvis canonicatibus et prebendis aliisque beneficiis ecclesiasticis presertim dispositioni apostolice generaliter reservatis facte provisiones suum, ut convenit, sorciantur effectum et quod ipse, sublatis quibusvis indebitis litigiorum dispendiis quantocius succedat effectus, modos et media exquirimus opportuna.

Dudum siquidem de canonicatu et prebenda ecclesie Barchinonensis, ex eo quod nos tunc dilecto filio Johanni Marquet, canonico Barchinonensi, de certis aliis canonicatu et prebenda tunc vacantibus, motu proprio providendo, inter alia voluimus quod idem Johannes ex tunc canonicatum et prebendam huiusmodi, quos obtinebat, omnino dimitteret, et quos idem Johannes in manibus nostris libere dimisit et resignavit nosque resignationem huiusmodi sponte duximus admittendam vacantibus, Nos primo dictos canonicatum et pre-

bendam sic vacantes et dispositioni apostolice antea reservatos motu proprio dilecto filio Jacobo Marco Cervelló, canonico Barchinonensi, motu proprio gratiose duximus providendum prout in nostris litteris inde confectis plenarie continetur.

Cum autem, sicut accepimus, dilecti filii Guillelmus Poncius de Fonoletto, canonicus dicte ecclesie, et venerabilis fratris nostri Jacobi [Girat], Episcopi Barchinonensis in spiritualibus vicarius generalis, et Capitulum eiusdem ecclesie, ut sic variis et exquisitis modis ac viis provisionem per nos Jacobo Marco factam predictam et illius executionem seu effectum elidere seu retardare ac impedire possent, pretendentes eundem Jacobum Marcum neophitum esse seu originem de gente judeorum traxisse et inter alia falso asserentes ipsum Jacobum Marcum illiteratum et inhoneste conversationis fore, a dicta provisione necnon processibus inde secutis sperantes, ut assererant, quod Nos de premissis et nonnullis aliis tunc expressis informati, super hiis predictae ecclesie statui salubriter provideremus, ad Nos apellaverunt et impederunt et fecerunt necnon impediunt et faciant quominus dicta provisio debitum sortiatur effectum.

Nos, attendentes quod in omni gente, qui facit justitiam, acceptus est Deo et quod etiam juris communis dispositione, pro eo quod dictus Jacobus Marcus etiam iudeus extitisset, ipsum quis dedignari non debet, quodque si de ipsius Jacobi Marci conditione ac vite et morum honestate per litteras carissimi filii nostri Alfonsi, Aragonum regis illustris, et alias non fuisset debite informati, dictam provisionem eidem Jacobo Marco motu proprio nullatenus fecissemus, ac propterea apellationem predictam necnon omnia et singula in illa contenta ac inde secuta, prout etiam sunt, irrita et inania reputantes, et, in quantum opus sit, harum serie decernentes; volentes quoque eidem Jacobo Marco in premissis oportune providere, motu simili, non ad ipsius Jacobi Marci vel alterius pro eo nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed nostra mera liberalitate, auctoritate apostolica et ex certa scientia tenore presentium Jacobum, Episcopum, et vicarium, necnon Capitulum predictos ac singulares de Capitulo huiusmodi necnon quoscumque in prefatis canonicatu et prebenda forsan intrusos aut in posterum intrudendos ac eis et aliis predictis patrocinium, auxilium vel favorem quomodolibet prestantes, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis fuerint, etiamsi Archiepiscopali, Episcopali seu alia quavis ecclesiastica vel mundana dignitate etiam tali, quod quoad hoc de illo specialis mentio fieri deberet, prefulgeant, in virtute sancte [f. 101v] obedientie aliisque infrascriptis sententiis, censuris et penis monemus et exquirimus et eis districte precipiendo quatenus predicta et quibuscumque aliis per eos vel ipsorum aliquem forsan ad Nos vel dictam sedem interpositis vel propterea forsitan interponendis apellationibus, quas in quantum per eas effectus presentium impedi possent et impediretur, frivolas, nullas, et invalidas esse decernimus, infra sex dies a die publicationis presentium, iuxta formam inferius annotatam vel qua ipsarum presentium notitiam quomodocumque habuerint computandos, quorum duos pro primo, et alios duos pro secundo et reliquos duos pro ultimo et peremptorio termino ac monitione canonica sibi harum serie assignamus: Episcopus videlicet, vicarius, capitulum, et singulares persone eundem Jacobum Marcum vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem dictorum sibi collatorum canonicatus et prebende, iuriumque et pertinentiarum earumdem, quantum in eis est, inducant et defendant inductum, amoto exinde quolibet detentore necnon ad collatam prebendam huiusmodi in canonicum ipsius ecclesie recipiant, stallo sibi in choro et loco in capitulo eiusdem ecclesie cum plenitudine iuris canonici assignatis ac de universis ipsorum collatorum sibi canonicatus et prebende fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obventionibus, qui a die Jacobo Marco facte provisionis huiusmodi provenerunt et provenire potuerunt, quales ad eos spectant seu ad ipsos provenerunt, respondeant et ab aliis responderi faciant, intrusi vero et intrudendi possessionem dictorum canonicatus et prebende vacuam, liberam et expeditam prefato Jacobo Marco vel procuratori suo dimittant, patrocinium autem seu auxilium, consilium vel favorem prestantes predicto, non modo a

prestazione huiusmodi cessent, sed quantum in ipsis erit ipsi Jacobo Marco vel dicto procuratori suo in premissis auxilium, consilium et favorem prestent, monitionibus, requisitionibus et mandatis nostris huiusmodi realiter et cum effectu non paruerunt, ut prefertur, in capitulum interdicti, in Episcopum vero, vicarium et singulares personas ac intrusos et intrudendos necnon patrociniū, auxilium, consilium vel favorem prestantes excommuniconis, suspensionis et interdicti, necnon in illos, qui ecclesiastici, omnium et singulorum canonicatum et prebendarum ac beneficiorum suorum ecclesiasticorum; in illos vero ex predictis, qui laici fuerint, officiorum et feudorum aliorumque iurium et bonorum que ab ecclesiis, monasteriis aliisque ecclesiasticis seu piis locis obtinent, privationis, et ad illa vel alia similia imposterum obtinenda, inhabilitationis sententias, censuras et penas auctoritate et scientia prefatis exnunc pro extunc et extunc prout extunc (! exnunc), harum serie proferrimus et etiam promulgamus, ac singulos tunc inobedientes prefatos excommunicatos omniumque canonicatum et prebendarum ac beneficiorum, officiorum, bonorum et iurium privatos, ceterisque sententiis, censuris et penis predictis ligatos tunc esse, etiam exnunc decernimus et etiam declaramus, ita quod ab eisdem sententiis, censuris et penis illi sic innodati nonnisi a Nobis vel successoribus Nostris Romanis pontificibus canonicè intrantibus, preterquam in mortis articulo constituti, absolvi eis que dicte pene remitti possint.

Et nichilominus dilectis filiis Sancti Cucufati Vallensis et beate Marie de Monteserrato, Barchinonensis et Vicensis diocesum Monasteriorum abbatibus, et Petro Roys de Corella, archidiacono de Xàtiva in ecclesia Valentina, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel per alium seu alios, presentes nostras litteras ubi, quando et quociens pro parte dicti Jacobi Marci desuper fuerint requisiti, auctoritate nostra solemniter publicantes, Episcopum, vicarium, consilium et favorem prestantes predictos aut eorum aliquem seu aliquos, prout eis constiterit, sententiis, censuris et penis prefatis ligatos fuisse et esse, in ecclesiis et locis ecclesiasticis, dum maior inibi populi multitudo convenerit ad divina, nuntiari et ab aliis nuntiari ac ab omnibus arctius evitari facere. Et insuper [f. 102r] legitimis per vos desuper habendis servatis processibus, tunc suspensos et excommunicatos predictos et alios quos quominus dicta provisio suum debitum consequatur effectum facere seu se illis opponere invenerint, quotiens expedierit, aggravare et reagravare nostra auctoritate procurent; contradictores auctoritate nostra assertive postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus premissis ac felicis recordationis Bonifacii pape VIII, predecessoris nostri, quibus cavetur ne quis extra suam civitatem et diocesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam dietam a fine sue diocesis ad iudicium evocetur; seu ne iudices a sede predicta deputati extra civitatem et diocesim, in quibus deputati fuerunt, contra quoscumque procedere seu alii vel aliis vices suas committere presumant et de duabus dietis in concilio generali necnon aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis que in prefatis litteris non obstare volumus ceterisque contrariis quibuscumque; aut si Episcopo, vicario, capitulo, personis et ceteris supradictis et quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non possunt per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentione. Volumus autem ac motu ac scientia similibus decernimus quod postquam presentes littere seu earum processus, copia seu transumptum valvis predicte seu alterius ecclesie, de qua verisimilis sit coniectura, quod ad Episcopum, vicarium, Capitulum et aliorum predictorum notitiam pervenire debeant, publicati seu publicata vel publicatum fuerit vel fuerint, perinde arctent Episcopum, vicarium, Capitulum et alios supradictos ac si ipse presentes eis tunc personaliter et legitime presentate ac insinuate fuissent.

Per presentes tamen non intendimus in aliquo prohibere nec prohibemus quodminus (=quominus?), postquam dictus Jacobus Marcus primo dictorum canonicatus et prebende

possessionem pacifice assecutus ac ipse pariter alias (presentes littere?) in omnibus suum plenarium effectum sortite fuerint realiter et cum effectu, si quisquam super premissis et aliis eidem Jacobo Marco obiectis legitimus apparuerit accusator, super ipsis dictus Jacobus Marcus accusari et contra eum procedi possit et debeat prout de iure fuerit faciendum. Nulli ergo, etc., nostre reputationis, constitutionis, voluntatis, monicionis, requisitionis, mandati, assignationis, prolationis, promulgationis et declarationis infringere vel ei ausu etc. Si quis, etc. Datum Rome apud Sanctum Petrum anno, etc. millesimo quadringentesimo quanquagesimo, tertio nonas martii, pontificatus nostri anno quarto. H. Senstlebui. O. de Luca. Bonanus

36

F. 103v-105r.

Roma, SP, 23 febrer 1450

Quod nominati per Regem Navarre non excipiantur, nisi familiares descripti et nominati per Regem et Reginam Aragonum omnibus aliis preferantur.

Merita carissimi in Christo filii...

37

F. 112r-115r.

Roma, SP, 16 juny 1451

Datur licentia vendendi censualia mortua usque ad solutionem CLXXXV milium quadringentorum florenorum de camera pro subsidio concesso Regi Aragonum.

Apostolicae Sedis providentia circumspecta...

38

F. 115r-116v.

Roma, SP, 16 juny 1451.

Declaratio quod clerici coniugati et etiam non coniugati teneantur ad subsidium concessum Regi Aragonum.

Equitatis ratio persuadet ut hii...

39

F. 117r-v.

Roma, SP, 16 juny 1451

Declaratio ratione subsidii predicti quot solidos valet ducatus: declaratur valere XVI cum dimidio, etc., dicte monete.

F. 117v. ...«Cum autem, sicut accepimus, a nonnullis revocetur in dubium quot solidi monete Barchinonensis unum florenum de camera faciant, Nos, ad omne ambiguitatis dubium submovendum, et ne propterea subsidii huiusmodi exactio quomodolibet valeat retardari, auctoritate apostolica et ex certa scientia, tenore presentium unum florenum auri de Camera sexdecim solidos cum dimidio dicte monete hoc casu valere et sic solvi et exigi debere et non ultra, decernimus et pariter declaramus...».

40

F. 201v-213r.

Roma, SP, 10 desembre 1450

Ampliatio prerogative Johannis Margarit, {canonici Valentini, decretorum doctoris, capellani nostri}.

Grata devotionis obsequia...

41

Ff. 228r-233r.

Roma, SP, 22 març 1450

Declaratio et litis extinctio, si que sit, et monitorium ad instantiam Petri Martini, {rectoris de Cabanis, Dertusensis diocesis, litterarum apostolicarum abbreviatoris}, super duobus simplicibus beneficiis Valentino et Barchinonensi per eum acceptatis contra Symonem {Olzina} et Guillelmum {Mur?}.

Sedis Apostolicae providentia circumspecta...

42

Ff. 233r-v.

Roma, SP, 19 març 1450

Dispensatur cum Petro Martini, rectore de Cabanis, Dertusensis diocesis, quod una cum beneficio sancte Anne, quod obtinet in ecclesia Valentina, possit obtinere aliud in eadem ecclesia, etiam si canonicatus et prebenda fuerint, cum clausula permutandi, etc.

Vite ac morum honestas...

43

Ff. 245v-246v.

Roma, SP, 30 abril 1451

Declaratio quod Castellanus Emposte possit retinere preceptoriam de Uldecona cum suis quatuor cameris.

Religionis zelus, vite ac morum honestas...

(Nota marginal a la fi: *Restituta fuit gratis de mandato domini nostri et portavit conservator regis*).

TAULA D'ANTROPÒNIMS I DE TOPÒNIMS

- Alaó, abat: 16; Incorporació de Santa Maria de Vilet: 17
 Alcoletge: 28
 Aldonça, monja de la Çaidia: 20
 Alella: 2
 Alfons el Magnànim: 8, 23, 33, 35-39; Maria, muller, reina: 36
 Amer, monjos: 13
 Amposta, castellà: 43
 Arnau, Francesc: 18
- Barcelona: 21, 24, 41; bisbe: 35; canonges: 2, 10, 35; Sant Pere de les Puel·les: 1
 Berardo, bisbe de Spoleto: 31
 Berart, Jaume: 34
 Bonifaci VIII: 35
 Boteller, Jaume: 27
 Bou, Brígida: 20
- Cabanes: 41, 42
 Català, Castellana: 20
 Cerdà, Antoni: 12, 13
 Cervelló, Jaume Marc: 35
 Coll, Pere: 31
- Despuig, Ausiàs: 10, 26
 Despuig, Lluís: 9
 Diego d'Aux, Martín: 28
- Elna, bisbe: 7, 11; canonges: 11, 22
- Fonollet, Guillem Ponç de: 35
 Fuertes de Pina, Miquel: 8
- Giner, Antoni: 2
 Girat, Jaume: 35
 Girona: 24, 31; canonges: 8, 13
 Guasay, Joan: 18
- Joana de Biurre: 4
- Lladernosa, Elisabet de: 21
 Lladernosa, Joan de: 21
 Lladró, Lluís de: 14
 Lledó, priorat: 31
- Mallorca, canonges: 34
 Margarit, Joan: 40
 Marquet, Joan: 35
 Martí, Pere: 41, 42
 Mas, Jaume: 31
- Monreale: 33
 Montserrat, abat: 35
 Mur, Guillem: 41
- Narbona, arquebisbe: 7
 Navara, rei: 36
- Oliet, Domènec: 27
 Olzina, Simó: 41
 Oriola, Sant Salvador: 5
 Ortolà, Guillem: 7
 Osa, canonges: 26
- Pallars, Arnau Roger de: 29, 30
 Peçonada, Andreu: 32
 Peguera, Joan de: 24, 25
 Pérez de Pina, Martín: 5, (8)
 Perpinyà: 18
 Planes, Joan: 12
 Portas, Margarida: 18
- Recolta, Narcís: 19
 Relat, Gispert de: 6
 Reverdit, Ramon: 18
 Roís de Corella, Pere: 35
- Sanguiesa, Joan: 27
 Sant Cugat del Vallès, abat: 35
 Sant Feliu de Guíxols, abat: 3
 Santa Maria de Montesa: 9
 Santa Maria de Viler: 17
 Santes Creus: 33
 Saragossa, arquebisbe: 18
 la Seu d'Urgell, bisbe: 29, 30; canonges: 12
 Sixena: 4, 15
- Tamarit, Pau de: 21
 Tarragona, canonges: 31
 Teixidor, Bertran: 22
 Tortosa: 32, 41; canonges: 27, 42
- Ulldecona: 32
- València: 41, 42; canonges: 35, 40; la Çaidia: 20; Sant Martí: 26; Sant Bernat forams: 14; Sant Vicenç forams: 20
 Valldigna, abat: 20
 Vic: 24
 Vilabertran, priorat: 31
- Xarc, Domènec: 33